Cultura informaţională - necesitate stringentă în societatea contemporană

TATIANA ADRIANA OPRESCU
Biblioteca Universităţii din Piteşti

Abstract

Information Literacy - A Stringent Requirement of the Contemporary Society

The term information literacy, sometimes referred to as information competency, is generally defined as the ability to access, evaluate, organize and use information from a variety of sources. Being information literate requires knowing how to clearly define a subject or area of investigation; select the appropriate terminology that expresses the concept or subject under investigation; formulate a search strategy that takes into consideration different sources of information and the variable ways that information is organized; analyze the data collected for value, relevancy, quality and suitability; and subsequently turn information into knowledge. This involves a deeper understanding of how and where to find information, the ability to judge whether that information is meaningful and, ultimately, how can that information be incorporated best to address the problem or issue at hand.

Keywords: *information literacy, information society, information culture, contemporary society, search strategy, library.*

Introducere

Cultura informaţională este o noţiune nouă, recent apărută, cu multiple semnificaţii şi diverse aplicaţii. Conceptul de „*cultură informaţională*," alcătuit din două componente indisolubile „*cultură*" şi „*informaţie*," preexistenţa căruia poate fi sesizată încă de la începuturile informaţiei, se află în negurile acelui viitor virtual, proiectat şi preconizat secole la rând de literatura fantastică, dar şi de realitatea în curs de dezvoltare.

În dezvoltarea Societăţii Informaţiei şi Cunoaşterii, cultura informaţională este un factor determinant. O societate bazată pe studiul

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

de-a lungul întregii vieţi este de neconceput fără o cultură informaţională durabilă.

Colocviul la nivel înalt, organizat de IFLA şi UNESCO şi desfăşurat în noiembrie 2005 la Biblioteca Alexandria din Egipt, a lansat ***Declaraţia de la Alexandria cu privire la cultura informaţională şi instruirea pe parcursul întregii vieţi***.[1] În această declaraţie se menţionează că, „*la baza instruirii continue stă cultura informaţională*," care îi ajută pe oameni să caute, să evalueze, să utilizeze şi să creeze informaţia în direcţia atingerii scopurilor personale, sociale, profesionale şi educaţionale. De asemenea, ***Declaraţia de la Alexandria*** îndeamnă instituţiile guvernamentale şi organizaţiile non-guvernamentale să promoveze politici şi programe în domeniul culturii informaţionale şi instruirii pe parcursul întregii vieţi.

Specialiştii în biblioteconomie şi ştiinţa informării poartă discuţii asupra definirii conceptului „*cultura informaţională*." Cea mai des utilizată este definiţia dată de ALA (Asociaţia Bibliotecilor Americane) în 1989: „*pentru a avea o cultură informaţională, o persoană trebuie să conştientizeze necesitatea informaţiei, să poată localiza, evalua şi utiliza eficient informaţia*."[2]

Tehnologiile informaţiei şi de comunicaţii sunt factori esenţiali în trecerea la societatea informaţională. Termenul „*societate informaţională*" descrie o economie şi o bibliotecă în care accesul, achiziţia, stocarea, prelucrarea, transmisia, răspândirea şi utilizarea cunoştinţelor şi a informaţiei joacă un rol decisiv.

Societatea informaţională se caracterizează atât prin schimbări cardinale tehnice şi tehnologice în infrastructura comunicaţională, cât şi prin creşterea bruscă a volumului informaţiei produse şi consumate. În ultimii ani, volumul informaţiei, care există, circulă, se păstrează şi se consumă în format electronic, devine tot mai mare. Pentru prima dată în istorie, informaţia şi cunoştinţele ştiinţifice devin nu doar mijloace de

[1] ***The Alexandria Proclamation on Information Literacy and Lifelong Learning***, Alexandria, 2005. http://ifla.queenslibrary.org/III/wsis/BeaconInfSoc.html

[2] American Library Association Presidential Committee on Information Literacy: ***Final Report***, Chicago, ALA, 1989. http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential. cfm

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

modernizarea a societăţii contemporane, dar şi un produs principal al activităţii economice.

Cultura informaţională, un produs al societăţii informaţionale, fiind considerată o cultură a informatizării, a deprinderii de operare cu noile tehnologii informaţionale şi de comunicare este cheia pentru educaţia permanentă şi are o mare importanţă strategică în curriculum-ul din învăţământul superior, îmbunătăţind mediul predării şi învăţării. S-a spus chiar că *„este abilitatea de a supravieţui în secolul al XXI-lea."*[3]

Însuşirea şi stăpânirea metodelor şi tehnicilor de informare şi documentare, coroborate cu abilităţile specifice tehnologiilor şi instrumentelor de lucru folosite, reprezintă cultura informaţională - un nou domeniu de cercetare, în plină dezvoltare şi considerat a fi un îndrumar indispensabil pentru o societate informaţională.

Cultura informaţională este *„o piesă fundamentală în cadrul societăţii informaţionale, deoarece se referă la capabilităţile asociate cu funcţionarea efectivă în această societate, ce are menirea de a ajuta oamenii să se integreze în noua societate informaţională*,"[4] să-şi schimbe modul de relaţionare cu informarea şi documentarea, să cunoască noile reguli ale jocului mondial de comunicare (respectarea drepturilor, prezervarea valorilor fundamentale ale societăţii, integrarea culturală şi lingvistică).

Logo-ul culturii informaţionale

Obiectiv logo - facilitarea comunicării între specialiştii implicaţi în proiecte de formare a culturii informaţionale, comunităţile lor şi societatea în ansamblu.

Semnificaţie logo - logo-ul simbolizează, într-un mod simplu, abilitatea umană de a căuta şi accesa informaţia, atât prin intermediul mijloacelor tradiţionale, cât şi prin utilizarea tehnologiilor moderne de informare şi comunicare.

---

[3] Octavia-Luciana Porumbeanu, ***Utilizatorii în epoca contemporană***, în ***Magazin bibliologic***, nr. 1, 2006, p. 42-57.

[4] Jean Michel, ***Formation documentaire et culture de l'information***. http://michel.jean.free.fr/publi/JM320.html

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Elementele grafice din care este constituit logo-ul - cartea şi cercul - sunt simboluri recunoscute în întreaga lume. Cartea simbolizează studiul, învăţarea; cercul - ansamblul cunoştinţelor şi informaţiilor, care devin tot mai accesibile graţie tehnologiilor informaţionale. Cartea deschisă, alături de cerc, este şi o metaforă vizuală, reprezentând persoana care deţine abilităţile de regăsire a informaţiei şi dorinţa de a împărtăşi aceste abilităţi altor persoane.[5]

Definiţii ale culturii informaţionale

Cultura informaţională (*information literacy* în engleză; *la culture de l'information* sau *maîtrise de l'information* în franceză) este un concept din ce în ce mai utilizat în ultimii ani. Multitudinea de definiţii şi de opinii relevă preocupări multiple de stabilire precisă a unui conţinut şi implicit nevoia de impunere în conştiinţa socială, dar mai ales în lumea universitară.

- *„Abilitatea de a localiza, evalua şi folosi informaţia pentru a deveni pentru toată viaţa, independent informaţional."*[6]
- *„Abilitatea de a identifica ce informaţie este necesară şi abilitatea de a o localiza, evalua şi utiliza în rezolvarea unor probleme şi în construirea de mesaj."*[7]
- *„Abilitatea de a găsi, evalua, utiliza şi comunica informaţia în toate formele ei de manifestare."*[8]

---

[5] *Edgar Luy Pérez*, autor logo (Cuba) http://www.infolitglobal.info/logo/en/author. Logo-ul poate fi accesat gratuit în diverse formate grafice (EPS, SVG, PDF, JPG) pe site-urile: http://www.infolitglobal.info/logo

[6] Comision ou Colleges, Southern Association of Colleges and Schools (SACS): ***Criteria for Accreditation***, 10th edition, Dec. 1996. http://collaborations. denison.edu/ohio5/grant/about/definitions.html

[7] Ocotillo Information Literacy Group. Maricopa Community Colleges. ***Report '94*** Information Literacy. http://hakatai.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/report94/rep7.html

[8] Information Competency in the California Community Colleges. The Academic Senate for California Community Colleges, Adopted Spring 1998 http:// openedpractices.org/files/Info%20Comp%20in%20CA%20CC.pdf

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

- *„Abilitatea de a recunoaşte o nevoie informaţională de a localiza, evalua, utiliza efectiv şi de a comunica informaţia în variate forme."*[9]
- *„Setul de abilităţi necesare unui individ pentru a recunoaşte o nevoie informaţională şi pentru a putea localiza evalua şi utiliza informaţia adecvată."*[10]
- *„O nouă artă a libertăţii, cuprinzând deopotrivă utilizarea computerului şi a accesului la informaţie ca pe o reflecţie critică asupra genului informaţiei însăşi, a infrastructurii sale tehnice, precum şi a impactului său asupra contextului social, cultural şi filozofic."*[11]
- *„Un ansamblu de competenţe care permit recunoaşterea unei necesităţi informaţionale, de identificare a informaţiei adecvate, de găsire, evaluare şi utilizare într-o situaţie dată, într-o perspectivă de rezolvare a unei probleme..."*[12]
- *„Un ansamblu de competenţe intelectuale şi instrumentale care permit, în scopul cogniţiei (cunoaşterii), de a realiza un proces de colectare, evaluare şi prelucrare, de producere şi de comunicare a informaţiei."*[13]
- *„Cel mai eficient mijloc de a depăşi barierele din calea accesului la informaţii, se impune, aşadar, ca o necesitate stringentă."*[14]

---

[9] State University of New York (SUNY) Council of Library Directors. ***Information Literacy Initiative Committe***, ***Final Report***, 30 Sept. 1997. http://www.plattsburgh.edu/library/instruction/informationliteracydefinition.php

[10] ***Information Literacy Competency Standard for Higher Education***. Association of College and Research Libraries(ACRL). 18 Jan. 2000 http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/informationliteracycompetency.cfm

[11] Jeremy Shapiro, Shelley K. Hoghes, ***Information Literacy as a Liberal Art***, în ***Educom Review***, vol. 31, March-April 1996 http://net.educause.edu/apps/er/review/reviewArticles/31231.html

[12] ***Le Grand dictionnaire terminologique*** - Office quebecois de langue française http://www.granddictionnaire.com/btml/fra/r_motclef/index10241.asp

[13] Claire Panijel-Bonvalot, ***La formation documentaire des étudiants en France***, în ***Bulletin des Bibliothèques de France***, nr. 6, 2005, p. 16-22, http://bbf.enssib.fr

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Definiţiile prezentate sunt o mică parte din cele propuse de cei implicaţi în domeniul culturii informaţionale ca domeniu de cercetare. Toate au însă un conţinut asemănător, au în vedere aceleaşi elemente: identificarea unei nevoi de informare, localizarea surselor de informare, evaluarea lor, folosirea efectivă a informaţiei, comunicarea rezultatelor cercetării. Cultura informaţională poate fi privită, din perspectiva acestor definiţii şi ca un demers de muncă intelectuală şi de comunicare.

Sintetizând, putem afirma *că prin cultură informaţională se înţelege un ansamblu de abilităţi ce permite identificarea unei nevoi informaţionale, urmată de localizarea, evaluarea şi utilizarea informaţiei găsite într-un demers de rezolvare a unei probleme, de găsire a unui răspuns şi comunicarea informaţiei reţinute şi prelucrate.*

Cultura informaţională presupune o cunoaştere a naturii informaţiei, a modului în care este organizată, cum poate fi reperată printr-o varietate de surse de acces şi de tehnici, cum poate fi adaptată şi aplicată la diferite studii şi probleme concrete. Acest ansamblu de cunoştinţe reclamă un set de competenţe adecvate ce permit unui individ să se integreze cu succes în societatea informaţională.

Alfabetizarea informaţională (Information Literacy) are ca obiectiv oferirea de mijloace în scopul dobândirii unei reale stăpâniri a informaţiei, dincolo de accesul la tehnologie, după cum subliniază Paulette Bernhard: *„o garanţie a reuşitei în societăţile numite «ale informaţiei» şi «ale ştiinţei».”*[15]

Necesitatea formării culturii informaţionale este determinată de:

- diversificarea tehnologiilor informaţionale;
- rapiditatea modificării instrumentelor de căutare;
- pluritatea modalităţilor de acces.

---

[14] Michael Donald, ***Too Much of a Good Thing? Dilemmas of an Information Society***, în ***Ghostwriting and Other Essays***, Philadelphia, ISI Press, 1986, p. 23-29; Eugene Garfield, ***When Information Overload Is Too Much of a Good Thing***, în ***ibidem***, p. 21-23; ***Bibliotecile publice şi societatea informaţiei***, Bucureşti, ANBPR, 1998, p. 67.

[15] Paulette Bernhard, ***Apprendre a maitriser l'information: des habilites Indispensables dans une „societe de savoir”*** http://www.acelf.ca/revue /XXVI-l/articles/09-bernhard.html

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Utilizatorii sunt obligaţi să facă faţă unei producţii de informaţii în continuă creştere. Căutările pe Internet, filtrarea informaţiei utile cer abilităţi specifice. *Cultura informaţională şi cultura tehnologică au devenit indispensabile.* Bibliotecile universitare joacă un rol de bază în formarea culturii informaţionale a utilizatorilor săi. Ele trebuie să ajute utilizatorii la: cunoaşterea ofertei bibliotecii universitare; cunoaşterea instrumentelor de informare; formarea deprinderilor legate de accesul de informaţii.

Bibliotecile universitare de peste hotare sunt bine integrate în universităţi; ele deţin/elaborează programe variate de formare a studenţilor, cursuri de instruire etc.

Cetăţenii instruiţi din punctul de vedere al culturii informaţionale sunt o condiţie pentru crearea unei societăţi informaţionale de succes. La nivel naţional, performanţa şi competitivitatea vor putea fi obţinute doar în urma elaborării unor politici coerente de încurajare a învăţării permanente şi a creării unor programe de cultură informaţională care să aibă în vedere toţi cetăţenii.

Bibliotecile şi serviciile informaţionale trebuie să fie capabile să promoveze cultura informaţională şi să ofere susţinere şi instruire pentru o utilizare mai eficientă a resurselor informaţionale, inclusiv a tehnologiilor de informare şi comunicare. Pentru ca relaţia bibliotecar-utilizator să fie eficientă şi biblioteca să fie recunoscută ca acea structură cu un important rol comunitar ce contribuie la ridicarea culturii informaţionale a individului trebuie să acceptăm următoarele: *nu numai tehnologiile, informaţia şi societatea în general sunt într-o continuă schimbare, ci şi nevoile utilizatorilor, legate de educaţie şi de autoformare sunt într-o continuă evoluţie.*

În urma unei analize complexe a literaturii de specialitate, SCONUL (Standing Conference of National and University Libraries/Conferinţa Permanentă a Bibliotecilor Naţionale şi Universitare din Marea Britanie) a identificat şi propus un set de 7 abilităţi principale de informare, necesare pentru formarea unor persoane competente în ceea ce priveşte cultura

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

informaţională.[16] Aceste abilităţi pornesc de la elemente de bază din domeniul biblioteconomiei şi tehnologiei informaţiei.

1. *Abilitatea de a recunoaşte nevoia de informare.*

2. *Abilitatea de a distinge modalităţi în care „lipsa"de informare poate fi abordată:*

- cunoaşterea tipurilor corespunzătoare de resurse, atât tipărite, cât şi nontipărite;
- selecţia resurselor celor mai adecvate;
- abilitatea de a înţelege, aspect care afectează accesibilitatea surselor.

3. Abilitatea de a construi strategii pentru a localiza informaţia:

- pentru a dezvolta o metodă sistematică adecvată nevoii;
- pentru a înţelege principiile construirii şi generării bazelor de date.

4. Abilitatea de a localiza şi accesa informaţia:

- pentru a dezvolta tehnici de căutare corespunzătoare;
- pentru a utiliza tehnologiile informaţiei şi comunicării, inclusiv reţele universitare internaţionale;
- pentru a utiliza servicii de indexare şi rezumare adecvate, indexuri şi baze de date de citări;
- pentru a utiliza metode de informare curentă.

5. Abilitatea de a compara şi evalua informaţia obţinută din diferite surse:

- înţelegere a aspectelor ce ţin de autoritate;
- înţelegere a procesului de recenzare în editarea ştiinţifică;
- extragere adecvată a informaţiei care corespunde nevoii de informare.

6. Abilitatea de a organiza, aplica şi comunica informaţia altor persoane în modalităţi corespunzătoare situaţiei:

- să se citeze referinţele bibliografice în proiecte, teze etc.;
- să se construiască un sistem bibliografic personal;
- să se comunice efectiv utilizând mijlocul adecvat;
- să se înţeleagă aspecte legate de copy-right şi plagiat.

7. Abilitatea de a sintetiza şi construi pe baza informaţiei existente, contribuind la crearea de cunoaştere nouă.

---

[16] ***Information Skills in Higher Education: A SCONUL Position Paper*** http://www.sconul.ac.uk/groups/informationliteracy/papers/Sevenpillars. html

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Educaţia pentru cultura informaţională este o responsabilitate a tuturor bibliotecilor. Este necesară însă abordarea strategică a acesteia şi, de asemenea, colaborarea între specialiştii din structurile infodocumentare şi experţii din zona învăţământului, a tehnologiei şi a altor discipline, pentru dezvoltarea unor programe care să favorizeze cultura informaţională. Ea trebuie văzută ca un proces continuu care necesită interacţiunea tuturor părţilor implicate.

Conceptul de *cultură informaţională* cuprinde în sine sau are o legătură strânsă cu alţi termeni:[17]

- *Fluenţa informaţională* - folosirea competenţelor informaţionale;
- *Formarea utilizatorilor, instruirea utilizatorilor* - abordarea globală a instruirii utilizatorilor în domeniul accesului la informaţie;
- *Instruirea bibliografică* - instruirea beneficiarilor în vederea căutării şi acumulării informaţiei;
- *Orientarea în bibliotecă* - formarea abilităţilor de utilizare a bibliotecii;
- *Dezvoltarea abilităţilor informaţionale* - procesul de facilitare a abilităţilor informaţionale;
- *Competenţe informaţionale* - cuprinde abilităţile ce deţin cultura informaţională.

Deseori cultura informaţională este confundată cu competenţele de utilizare a tehnologiilor informaţionale. Dar a poseda o anumită cultură informaţională nu înseamnă doar să poţi utiliza computerul, diverse soft-uri, baze de date, Internet-ul şi alte tehnologii. Cultura informaţională presupune în mare parte utilizarea eficientă a informaţiei, înţelegerea aspectelor economice, legale şi sociale legate de utilizarea şi răspândirea informaţiei.

Standardele culturii informaţionale

Instituţiile şi persoanele care au în responsabilitate formarea culturii informaţionale trebuie să se orienteze spre anumite standarde în domeniu, acceptate la nivel internaţional.

[17] Jesús Lau, ***International Guidelines on Information Literacy*** http://bivir.uacj.mx/DHI/DoctosNacioInter/Docs/Guidelines.pdf

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Primele standarde au fost elaborate în SUA. În 1998, Asociaţia Americană a Bibliotecarilor Şcolari (AASL) şi Asociaţia pentru Comunicaţii şi Tehnologii Educaţionale (AECT) au publicat ***Standarde pentru cultura informaţională la elevi***.[18]

În anul 2000 ACRL (Asociaţia Bibliotecilor de Colegiu şi de Cercetare), care face parte din ALA, a adoptat şi publicat ***Standarde pentru competenţe de cultura informaţională în învăţământul superior***. Acest document stabileşte 5 standarde şi 22 de indicatori de performanţă pentru determinarea nivelului de cultură informaţională la studenţi. Conform acestor standarde, studentul cu un anumit nivel de cultură informaţională poate: determina natura şi cantitatea informaţiei de care are nevoie; accesa informaţia dorită în mod efectiv şi eficient; evalua informaţia şi sursele de informare în mod critic, asimila informaţia selectată în sistemul său de cunoştinţe şi valori; utiliza informaţia pentru realizarea unei sarcini specifice individual sau în grup; înţelege multe din problemele economice, legale şi sociale legate de utilizarea informaţiei, foloseşte informaţia în limitele eticii şi legalităţii.

Standardele elaborate de ACRL se regăsesc în Manifestul ***Standarde pentru cultura informaţională în învăţământul superior***, adoptat la Întrunirea a III-a pentru determinarea competenţelor informaţionale, desfăşurată în Mexic la 11 octombrie 2002. Manifestul conţine 8 competenţe în cultura informaţională, care întrunesc 45 de abilităţi:

1. înţelegerea structurii cunoaşterii şi a informaţiei;
2. determinarea profilului informaţiei necesare;
3. construirea strategiei eficiente de căutare şi găsire a informaţiei;
4. obţinerea informaţiei;
5. analizarea şi evaluarea informaţiei;
6. integrarea, sintetizarea şi utilizarea informaţiei;
7. prezentarea informaţiei cercetate;
8. respectarea drepturilor de autor.

[18] American Association of School Librarian; Association of Educational Communications and Technology. ***Information Literacy Standards for Student Learning***, Chicago, ALA, 1998.

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

IFLA (Federaţia Internaţională a Asociaţiilor de Biblioteci) se preocupă în mod deosebit de aspectele ce ţin de cultura informaţională din 1990, când s-a constituit un Grup de lucru pentru Formarea Utilizatorilor. În 1993, această structură s-a transformat în Masa Rotundă pentru Formarea Utilizatorilor, iar în 2002, în Secţiunea IFLA pentru Cultura Informaţională. Această secţiune se preocupă de toate aspectele ce ţin de cultura informaţională: formarea utilizatorilor, stilurile de învăţare, utilizarea computerului şi a mijloacelor media în procesul de predare şi învăţare, resursele informaţionale în reţea, parteneriatul cu personalul didactic în dezvoltarea programelor de instruire, învăţământul la distanţă, instruirea bibliotecarilor în predarea culturii informaţionale. Misiunea Secţiunii este de a disemina informaţia despre programele de cultură informaţională existente. În acest scop a fost creată, în colaborare cu UNESCO, o bază de date a publicaţiilor, resurselor cu referire la cultura informaţională.[19]

În iulie 2006 Secţiunea a publicat în varianta finală ***Liniile directorii pentru cultura informaţională şi instruirea pe parcursul întregii vieţi***.[20] Acest ghid are scopul de a crea un cadru unic pentru specialiştii preocupaţi de iniţierea unui program de formare a culturii informaţionale. Documentul este destinat, în primul rând, bibliotecilor din instituţiile de învăţământ, dar poate fi aplicat cu succes şi de bibliotecile publice. El poate fi adaptat şi modificat de către bibliotecari în concordanţă cu necesităţile şi posibilităţile instituţiei în care activează. Principiile, procedurile, recomandările, conceptele incluse în aceste linii directorii, sunt o compilare din diferite documente internaţionale cu privire la cultura informaţională publicate anterior.

Standardele promovate de liniile directorii IFLA se structurează pe 3 componente, ce prevăd deţinerea de către utilizator a anumitor cunoştinţe şi abilităţi:

- *Accesarea informaţiei*, unde utilizatorul:

[19] ***International Information Literacy Resources Directory***, IFLA, UNESCO http://www.uv.mx/usbi%5Fver/unesco/http://www.infolitglobal. info/

[20] IFLA, ***Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning***, http://www.ifla.org/VII/s42/pub/IL-Guidelines2006.pdf

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

- recunoaşte că are nevoie de informaţie;
- decide să caute informaţia;
- defineşte necesitatea de informaţie;
- iniţiază procesul de căutare a informaţiei;
- identifică şi evaluează potenţialele surse de informaţie;
- dezvoltă strategiile de căutare;
- accesează sursele informaţionale selectate;
- selectează şi adună informaţia găsită.

- *Evaluarea informaţiei,* unde utilizatorul:
  - analizează şi examinează informaţia găsită;
  - generalizează şi interpretează informaţia;
  - selectează şi sintetizează informaţia;
  - evaluează exactitatea şi relevanţa informaţiei găsite;
  - aranjează şi împarte informaţia pe categorii;
  - grupează şi organizează informaţia;
  - determină care este cea mai bună şi mai utilă informaţie.
- *Utilizarea informaţiei,* unde utilizatorul:
  - găseşte noi modalităţi de a comunica, prezenta şi utiliza informaţia;
  - aplică informaţia găsită;
  - personalizează informaţia folosită;
  - prezintă un produs informaţional nou;
  - înţelege aspectul etic în utilizarea informaţiei;
  - respectă prevederile legale în utilizarea informaţiei;
  - respectă proprietatea intelectuală;
  - foloseşte standardele relevante pentru referinţe bibliografice.

Evoluţia semantică a conceptului culturii informaţionale

Cultura informaţională nu este un concept nou după cum ar părea, ţinând cont de importanţa ce i se acordă şi de multitudinea proiectelor de cercetare în acest domeniu. Cultura informaţională prelungeşte şi diversifică noţiunea anterioară de „*cercetare în bibliotecă*." Ambele noţiuni au în vedere dezvoltarea de strategii cognitive şi metacognitive în asimilarea de cunoştinţe, achiziţionarea de metode şi tehnici de muncă intelectuală şi se înscriu într-un domeniu educativ larg, având menirea de a

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

media accesul şi transmiterea de cunoştinţe. Glisarea de la domeniul cercetării în bibliotecă spre cultura informaţională a început în anii ’80, mai întâi ca un fenomen izolat, fără prea mare amploare, s-a impus ca domeniu de cercetare universitară în anii ’90, iar astăzi asistăm la o împletire a metodelor de cercetare bazate pe noi tehnologii cu metodele bazate pe Noi Tehnologii ale Informării şi Comunicării (NTIC) şi la impunerea culturii informaţionale ca noţiune distinctivă, cu un scop şi un conţinut bine precizat.

Analizând evoluţia conceptului de cultură informaţională, Shirley Behrens[21] identifică trei perioade succesive fiecare având anumite elemente dominante:

- anii ’70: se afirmă noţiunea de *societate informaţională* şi se vorbeşte din ce în ce mai mult de necesitatea identificării de abilităţi specifice pentru a controla informaţia;
- anii ’80: se precizează conceptul de *cultură informaţională* şi se încearcă definirea unui conţinut semantic pornind de la un set de abilităţi considerate ca indispensabile, coroborate cu dezvoltarea tehnologiilor;
- anii ’90: afirmarea *culturii informaţionale* ca domeniu de cercetare; accentuarea importanţei noului domeniu sub aspect educativ, atât în sens restrâns (integrat într-un sistem educaţional), cât şi în sens larg (permiţând oricărui individ să exploateze resursele informaţionale şi să se integreze în noua societate).

Apariţia noţiunii de societate informaţională ţine de anii ’90 ai secolului trecut. Sursele franceze şi engleze leagă, la rândul lor, apariţia fenomenului de începutul anilor ’80, când noţiunea de cultură informaţională a fost încetăţenită în domeniul biblioteconomiei şi al documentării.

Diversificarea crescândă a producţiei, iniţiată de revoluţia tehnologică, complică mult procesul de producţie şi relaţiile sociale. Acest fenomen îşi găseşte reflectarea în diferenţierea membrilor societăţii. Se schimbă toate structurile şi instituţiile societăţii, împingând oamenii

[21] Shirley J. Behrens, ***A conceptual analysis and historical overview of information Literacy***, în ***College and research libraries***, vol. 55, nr. 4, 1994. Apud Paulette Bernhard, ***op. cit.***

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

permanent la autoperfecţionare. Acest „*efect al accelerării*," care amplifică fluxul noilor situaţii şi relaţii, trece prin conştiinţa oamenilor, o reorganizează şi le schimbă comportamentul. Rolul strategic în societate revine treptat ştiinţei şi elitei savanţilor. Cea mai importantă instituţie devine nu corporaţia sau firmele, ci universitatea.

În aceste condiţii se naşte un nou obiect - informaţia, cunoştinţele, a căror importanţă a devenit atât de mare, încât societatea poate fi denumită *societate informaţională*. Persoanele instruite, creative se evidenţiază, urcând în vârful piramidei organizaţiilor sau grupărilor profesionale, rezolvând probleme manageriale complexe, încercând penetrarea lor în politică.

Astfel, teoriile transformării societăţii dezvoltate explică trecerea ei în societate postindustrială, informaţională, ale cărei caracteristici sunt:

- deplasarea accentelor de pe producerea bunurilor materiale pe cele intelectuale şi informaţionale;
- predominarea proprietăţii intelectuale;
- formarea unui nou tip al lucrătorului - instruit, erudit;
- consolidarea unui nou management - flexibil şi uman.

Cultura informaţională în societatea contemporană

Societatea contemporană poate fi numită informaţională, deoarece informaţia este bogăţia principală, iar activitatea de bază este orientată spre colectarea, prelucrarea, păstrarea, transformarea şi utilizarea informaţiei. Obiectivul esenţial este intensificarea proceselor informaţionale, deoarece creşte viteza de transmitere a mesajelor, se măreşte volumul informaţiei transmise, se accelerează prelucrarea informaţiilor, creşte volumul informaţiei noi etc. Acest proces poate avea un efect negativ asupra oamenilor, având drept consecinţă suprasolicitarea informaţională, ceea ce reduce abilitatea de gândire. Cercetările contemporane arată că există limite la cantitatea informaţiei care o poate primi, prelucra şi memora omul.

Fluxul continuu al schimbărilor, noile valuri de informaţii duc la stimularea unui nivel mai înalt de soluţionare, ceea ce provoacă stres la luarea deciziilor. Toate acestea nu pot să nu influenţeze procesul de învăţământ.

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Astăzi e greu de apreciat importanţa formării *culturii informaţionale, atât a profesorilor, cât şi a elevilor*. Schimbările majore în dezvoltarea socio-economică şi tehnico-ştiinţifică a societăţii pun în faţa fiecărui individ problema asimilării continue a noilor cunoştinţe şi priceperi, ce asigură realizarea optimă a activităţilor, orientate spre satisfacerea necesităţilor informaţionale profesionale şi neprofesionale. *Educarea culturii informaţionale trebuie să aibă loc la toate etapele - şi la etapa de elev şi la etapa de organizator al procesului educaţional.*

Educarea culturii informaţionale la elevi/studenţi este sarcina nu numai a profesorului de informatică, dar şi a celorlalţi profesori, aşa cum *cultura informaţională în prezent devine componentă a culturii generale a omului*. Unul din obiectivele principale ale profesorului este cointeresarea elevului/studentului în materie, stimularea activităţii de cunoaştere şi de creaţie. La soluţionarea acestui obiectiv contribuie însuşirea tehnologiilor informaţionale. Tehnologiile informaţionale performante impun viitorului specialist să corespundă exigenţelor societăţii, reclamă flexibilitate, creativitate, puterea de a gestiona eficient raportul dintre continuitate şi schimbare. De exemplu, profesorii de fizică, biologie, geografie ar putea utiliza softuri educaţionale cu elemente de joc, programe de modelare, de testare, demonstrative etc.

Modelarea fenomenelor naturale pe computer deschide perspective largi pentru perfecţionarea metodologiei de predare a disciplinelor menţionate. Reprezentarea grafică a rezultatelor, prin modelarea pe computer, permite acumularea unui volum mai mare de informaţie. În realizarea lucrărilor practice pot fi utilizate tabelele electronice cu ajutorul cărora pot fi modelate diferite procese, se pot construi grafice şi diagrame. În aceste cazuri, computerul facilitează executarea operaţiilor complicate şi permite ca profesorul şi elevii să acorde mai multă atenţie analizei datelor cu care operează. Calităţile de bază ale calculelor computerului sunt viteza, exactitatea şi, de asemenea, introducerea şi extragerea rapidă a datelor. Programele demonstrative pot fi utilizate la explicarea subiectului. Programele de training ajută elevii la însuşirea unor cantităţi mai mari de termeni, formarea priceperilor de soluţionare a diferitelor probleme. Efectul major al programelor de testare constă în fortificarea procesului de feedback. Utilizarea computerului la lecţiile de ştiinţe reale

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

permite efectuarea lecţiilor mai interesante şi implicarea activă a elevilor în activitatea de cunoaştere.

Învăţământul trebuie orientat spre viitor, însă viitorul cere de la om abilitatea de a lucra cu fluxuri enorme de informaţii. Respectiv, şcoala trebuie să dea elevului o gamă largă de selecţie a informaţiilor şi mijloacelor de prelucrare a lor.

Unul din obiectivele procesului de învăţământ ar trebui să fie educarea culturii informaţionale, care include:

- stilul gândirii adecvat cerinţelor societăţii informaţionale contemporane, exprimat prin dibăcia de a utiliza abordarea informaţională, analiza mediului informaţional şi elaborarea sistemelor informaţionale efective;
- totalitatea priceperilor şi abilităţilor de lucru cu sursele de informaţie;
- soluţionarea independentă a oricăror probleme corelate cu căutarea, prelucrarea, păstrarea şi transmiterea informaţiei.

Criteriile culturii informaţionale pot fi formulate reieşind din etapele de prelucrare a informaţiei, priceperile indispensabile şi cerinţele înaintate la fiecare etapă. Căutarea şi păstrarea informaţiei în majoritatea cazurilor este realizată cu ajutorul mijloacelor electronice contemporane, de aceea priceperile legate de aceste activităţi au mai puţină importanţă.

Omul poate fi însăşi sursa de informaţie, când produce şi transmite informaţia, însă trebuie să ţină cont de cerinţele pe care trebuie să le satisfacă informaţia: claritate, exactitate, continuitate şi demonstrativitate. Pentru ca informaţia să fie clară şi exactă trebuie impuse nişte limite în utilizarea cuvintelor sau simbolurilor cu ajutorul cărora este exprimată. Continuitatea şi valabilitatea este asigurată de raţionamentul logic şi structura argumentării. *Deci premiza culturii informaţionale la această etapă o constituie cultura vorbirii, scrise şi orale şi de asemenea cultura logică.*

La mărirea volumului de informaţie şi vitezei ei de prelucrare în societatea contemporană, deosebit de actuală devine iscusinţa de a percepe şi prelucra informaţia. La perceperea şi prelucrarea iniţială a informaţiei un rol important îl joacă scopul stabilit, înţelegerea este asigurată prin contextul stabilit, în care există informaţia şi determinarea cuvintelor-cheie, ce transmit ideea principală. Aici se observă tendinţa către

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

minimizare, adică exprimarea informaţiei, esenţa căreia constă în cunoaşterea, înţelegerea şi priceperea de a găsi cuvintele cheie şi formularea cu ajutorul lor a mesajelor scurte (referate, adnotaţii, rezumate), ce fixează stările de bază ale unei sau altei probleme.

La etapa de prelucrare a informaţiei are loc sistematizarea şi clasificarea ei, aducerea la un format definit pentru reproducerea comodă şi utilizarea ulterioară. Analiza proceselor ce au loc la fiecare etapă de lucru cu informaţia arată ce tipuri de activităţi trebuie să-i învăţăm să asimileze elevii, studenţii, ca în rezultat să se poată vorbi de o cultură informaţională a lor.

Concluzii

Societatea informaţională presupune utilizarea intensivă a informaţiei în toate sferele activităţii şi existenţei umane, cu un impact economic şi social semnificativ. Noile tehnologii informaţionale sunt utilizate atât la nivel individual, cât şi la cel organizaţional. Prin urmare, crearea şi dezvoltarea societăţii informaţionale presupun, potrivit lui McConnell, unitatea a trei factori-cheie: *tehnologia informaţională, tehnologia comunicaţiilor şi producţia de multimedia*.

Pentru constituirea societăţii informaţionale este importantă identificarea regulilor după care funcţionează şi a relaţiilor sociale şi economice. Schematic, revoluţia industrială se constituie din energie şi materii prime, iar cea post industrială - din convergenţa informaţiei, prelucrarea ei şi telecomunicaţii.

Trecerea la societatea informaţională este promovată de dezvoltarea tehnologiilor digitale, care facilitează accesarea, procesarea, stocarea şi transmiterea datelor. Volumul imens de informaţii disponibile creează oportunităţi de exploatare a lor prin crearea de noi produse şi servicii.

Din păcate, crearea societăţii informaţionale condiţionează apariţia anumitor probleme, legate în primul rând de adaptarea individului şi a comunităţii în general la noile condiţii de existenţă. Acest obstacol poate fi depăşit prin sporirea încrederii individului în organizaţie şi societate, odată cu posibilitatea accesării informaţiilor şi utilizarea eficientă a acestora.

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

Societatea informaţională reprezintă o nouă etapă istorică a evoluţiei civilizaţiei, în care întreaga activitate umană e legată de *crearea*, *prelucrarea* şi *utilizarea* informaţiei. Principala forţă de producţie sunt *mijloacele de asigurare informaţională*: calculatoare, reţele de telecomunicaţie, biblioteci electronice, bănci de date, sisteme de intelect artificial etc. În societatea informaţională funcţionează *piaţa informaţiei*, care îi oferă utilizatorului produse şi servicii informaţionale.

Cu toate acestea, conceptul de societate informaţională nu este o proiecţie megalomană a informaticienilor şi nici un paradis comercial pentru fabricanţii de calculatoare, ci o structură inerentă pentru modelul societăţii actuale, pusă în acord cu nevoia de comunicare a omului contemporan. Este unica modalitate de a aduce valorile umanităţii şi cerinţele ei globale la nivelul de cunoaştere de către fiecare grup social, fiecare individ. De asemenea, aceasta este calea reală către soluţii raţionale, eficiente, uneori neaşteptate de rezolvare a unor probleme ce ţin de resurse, de producţie, de conştiinţa socială şi de relaţia umană.

Din analiza evoluţiei noţiunii de *societate informaţională* se poate observa că există o permanentă conexiune cu noţiunea de *cultură informaţională.* Cultura informaţională se defineşte în contextul societăţii informaţionale, reprezintă modalitatea de *alfabetizare* a indivizilor şi comunităţilor ce aparţin acestui nou tip de societate. Societatea informaţională a solicitat apariţia fenomenului de *cultură informaţională,* pentru că, indubitabil, ea nu poate exista fără o cultură informaţională, fără mecanisme informaţionale. *Cultura informaţională* este considerată un impact al dezvoltării tehnicii computerizate, ea fiind socotită o cultură a informatizării, a deprinderii de operare cu ***Noile Tehnologii ale Informării şi Comunicării***. Însă conceptul de *cultură informaţională* este mult mai profund şi amplu decât simpla acumulare de cunoştinţe şi utilizare a acestora.

Adevărata *cultură informaţională* corespunde mai mult înţelegerii mediului, mijloacelor şi practicilor. Ea trebuie să permită crearea unei reprezentări a disponibilităţii ofertei în ceea ce priveşte mijloacele de informare, dar şi descoperirea şi experimentarea utilizărilor posibile. Dezvoltarea acestei *culturi informaţionale* constituie atât pentru prezent, cât şi pentru viitor, un obiectiv important al societăţii. Sarcina actuală a

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)

societăţii este găsirea echilibrului dintre interesele individuale şi interesele societăţilor economice. Actuala cultură este una de imediată apropiere. Prin raportare la cultura clasică, *cultura informaţională* este o achiziţionare de cunoştinţe în rapida, şi uneori necontrolata, navigare prin sursele informaţionale directe.

Universul informaţional deschide noi perspective în materie de formare. Se creează oportunităţi majore de a învăţa şi de a obţine cunoştinţe de-a lungul întregii vieţi. În acelaşi timp, este posibilă autoformarea, accesul la diferite resurse documentare şi educative, pot fi modificate radical raporturile dintre individ şi comunitate. Multiplicarea rapidă, explozivă a proceselor de formare prin noile tehnologii de informare şi comunicare (învăţământ la distanţă, autoinstruire, universităţi virtuale, formări on-line) demonstrează că am intrat într-o nouă eră care vede în formare secretul dezvoltării societăţii contemporane. Dat fiind că bibliotecarii îşi asumă mai multe roluri - apărători ai libertăţii intelectuale, intermediari în căutarea informaţiei - bibliotecile sunt considerate laboratoare de idei şi cunoştinţe, instituţii contribuind la realizarea menirii societăţii informaţionale, dezvoltarea culturii informaţionale a fiecărui cetăţean.

Această exigenţă a formării se impune bibliotecarilor şi tuturor celor care trebuie să asigure documentarea utilizatorilor. Originea etimologică a cuvântului documentare trimite la noţiunea de învăţare, *docere* în latină însemnând textual *a preda*. În alţi termeni, structurile documentare şi, în special, bibliotecile au un rol mult mai activ decît odinioară în difuzarea cunoştinţelor. Noi imperative de dezvoltare a cunoştinţelor şi competenţelor par să fie indispensabile practicilor de solidaritate profesională. Astfel, centrele de documentare şi bibliotecile ajung să fie centre de resurse educaţionale sau pedagogice. Bibliotecile virtuale devin altceva decât simple baze de date, ele sunt adevărate instrumente de dezvoltare a cunoştinţelor. Studentul ajunge a fi un fel de „navigator şi consumator," parcurgând neostenit fluxuri de informaţie şi necesitând îndrumare şi instruire continuă, *formare a unei culturi informaţionale adecvate evoluţiei societăţii informaţionale*.

BDD-A19434 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.15 (2026-09-14 15:13:10 UTC)